

TADEUSZ GORCZYŃSKI, JADWIGA MAZUROWA

PRZEGLĄD DZIAŁALNOŚCI POLSKIEGO TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO W OKRESIE 25-LECIA PRL

Polskie Towarzystwo Botaniczne założone w 1922 r. działało i rozwijało się pomyślnie do 1939 r. i, mimo bardzo trudnych warunków, nie zawiesiło całkowicie swych czynności w czasie wojny. W Oddziale Krakowskim przez cały okres okupacji w mieszkaniach prywatnych odbywały się potajemne zebrania. Po zakończeniu działań wojennych, w Polsce wyzwolonej, Polskie Towarzystwo Botaniczne podjęło swoją działalność jako jedno z pierwszych. W Oddziale Krakowskim pierwsze jawne zebranie odbyło się w kwietniu 1945 r., w Oddziale Warszawskim 18 maja 1945 r. Lata wojny i okupacji przerzedziły znacznie szeregi członków Towarzystwa. Wielu z nich zginęło na różnych frontach, wielu zamordowano w więzieniach i obozach koncentracyjnych, wielu nie wytrzymało ciężkich warunków życia. Nie przeżyli wojny dwaj członkowie honorowi: prof. Józef Paczoski i prof. Zygmunt Wójcicki, członkowie Zarządu Głównego: prof. Seweryn Krzemieniewski, prof. Seweryn Dziubałtowski (zginął w czasie powstania), prof. Józef Trzebiński, prof. Kazimierz Piech, prof. Wincenty Siemaszko, z innych członków zwyczajnych: prof. Stanisław Sokołowski, prof. Władysław Gorjaczkowski, prof. Witold Staniszkis (zginął w Oświęcimiu), dr Tadeusz Wiśniewski (rozstrzelany przez Niemców w Warszawie) i inni. Po podsumowaniu strat personalnych okazało się, że nie przeżyło wojny 35 członków krajowych (w tym dwóch jedynych członków honorowych). Z liczby 24 członków korespondentów zagranicznych przy życiu pozostało tylko 13.

W czasie powstania spłonęły prawie wszystkie dokumenty Zarządu Głównego, duże straty poniosła biblioteka Towarzystwa w czasie przenoszenia jej do magazynów Biblioteki Głównej Uniwersytetu Warszawskiego. Szczęściem, dzięki prof. Bassalikowi większość książek ocalała.

Na pierwsze Walne Zgromadzenie, które odbyło się w końcu września 1945 r., w gmachu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Zarząd Główny wybrany w 1937 r. nie mógł stawić się w komplecie — nie żyli: przewodniczący prof. Krze-

mieniowski, długoletni sekretarz prof. Dziubałtowski i redaktor prof. Piech. Walne Zgromadzenie, któremu przewodniczył prof. dr Bolesław Hryniewiecki, wybrało nowy Zarząd, który ukonstytuował się następująco:

Przewodniczący	prof. dr Bolesław Hryniewiecki
Wiceprzewodniczący	prof. dr Kazimierz Bassalik
Sekretarz	prof. dr Roman Kobendza
Skarbnik	prof. dr Tadeusz Gorczyński
Bibliotekarz	prof. dr Józef Kochman
Redaktorzy	prof. dr Dezydery Szymkiewicz prof. dr Kazimierz Bassalik
Członkowie Zarządu	prof. dr Michał Korczewski prof. dr Bogumił Pawłowski prof. dr Lucjan Kaznowski prof. dr Jan Zabłocki doc. dr Waclaw Gajewski

Na tym pierwszym Walnym Zgromadzeniu w gorącej dyskusji omawiano sytuację Towarzystwa, aktualny stan botaniki oraz perspektywy najbliższej przyszłości. Mimo tępienia przez Niemców wszelkiego przejawu polskiej myśli, lata okupacji nie były całkowicie stracone dla botaniki. Wiele osób, mimo wszystko, kontynuowało swoje badania naukowe a dowodem tego były referaty wygłaszane na zebraniach Oddziału Warszawskiego i Krakowskiego. Dzięki temu były gotowe materiały do wydania I powojennego zeszytu „Acta Societatis Botanicorum Poloniae“. Wszystkim zależało na tym, aby ten pierwszy powojenny zeszyt, który pójdzie w świat, wyglądał okazale i był dokumentem dla zagranicy, świadczącym o działalności polskich botaników w czasie okupacji. Zależało też na tym, aby jak najprędzej nawiązać wymianę wydawnictw z zagranicą, ponieważ od wybuchu wojny byliśmy całkowicie odcięci od wszelkiego kontaktu ze światem nauki. Wysłunięto wiele wniosków mających na celu nadrobienie strat wojennych. Postulowano kontynuowanie opracowania „Flory Polskiej“, wydanie „Roślin Polskich“; zwrócenie się do Ministerstwa Lasów o opiekę nad bukiem tatrzańskim; do Ministerstwa Oświaty o ułatwienie poszczególnym naukowcom indywidualnego otrzymywania w drodze wymiany odbitek prac naukowych od kolegów zagranicznych z krajów europejskich i pozaeuropejskich; o ułatwienie wymiany publikacji między instytucjami naukowymi i prenumerowania czasopism zagranicznych; o zarezerwowanie i opłacanie w Międzynarodowej Stacji Geobotanicznej w Montpellier stałego miejsca dla polskiego botanika. Podkreślano konieczność kompletowania czasopism naukowych botanicznych z całego świata, tak by w Polsce był choć jeden egzemplarz każdego wydawnictwa botanicznego jakie tylko ukazuje się na świecie. Uchwalono wniosek, aby wszystkie Oddziały sporządziły katalogi czasopism, które posiadają. Takie i wiele innych podobnych problemów, które były w owym czasie palące, przedyskutowano na Walnym Zgromadzeniu w 1945 r.

W związku z utworzeniem się nowych ośrodków uniwersyteckich zorganizowały się i zostały zatwierdzone 2 nowe Oddziały: w Lublinie z przewodniczącym prof. drem Adamem Paszewskim i w Łodzi, gdzie pierwszym przewodniczącym był prof. dr Ksawery Skupieński. Przyjęto też w poczet członków Towarzystwa 12 osób. W części naukowej wygłoszono 8 referatów, którym towarzyszyła długa i ożywiona dyskusja.

ODDZIAŁY I SEKCJE PTB

Polskie Towarzystwo Botaniczne rozpoczęło swoją pracę w 1945 r. licząc około 100 członków krajowych zarejestrowanych w pięciu Oddziałach: Krakowskim, Lubelskim, Łódzkim, Poznańskim i Warszawskim; 13 członków korespondentów zagranicznych; mając zdekompletowaną bibliotekę w magazynie Biblioteki Uniwersyteckiej; materiały do pierwszego zeszytu „Acta Societatis Botanicorum Poloniae“, Zarząd Główny pełen zapału do pracy i poparcie finansowe Ministerstwa Oświaty.

Polska Ludowa stworzyła warunki, dzięki którym Towarzystwo mogło się rozwijać i prowadzić pracę naukową, popularyzacyjną i wydawniczą. Przyczyniło się do tego powstanie i rozwój nowych ośrodków uniwersyteckich, stała i znaczna państwowa pomoc finansowa oraz zrozumienie dla działalności Towarzystwa. We wszystkich nowych ośrodkach uniwersyteckich zorganizowały się Oddziały Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

W 1946 r. został zatwierdzony Oddział we Wrocławiu, którego pierwszym przewodniczącym został dr Stanisław Tołpa. W 1947 r. utworzył się Oddział w Toruniu z przewodniczącym prof. drem Janem Zabłockim; w 1952 r. Oddział w Białymstoku z przewodniczącym prof. drem Witoldem Sławińskim, w Gdańsku z przewodniczącym prof. drem Sulmą i w Bydgoszczy z przewodniczącym mgrem Michalskim; w 1955 r. w Szczecinie z przewodniczącym prof. drem Stefanem Kownasem i w Olsztynie z przewodniczącym prof. drem Tadeuszem Młynkiem. Wraz z tworzeniem się nowych Oddziałów wzrastała liczba członków Towarzystwa. W 1946 r. Towarzystwo liczyło już 235 członków, w 1947—324, w 1948—377. Wielki napływ członków obserwuje się w latach 1951—1955: w 1951 r. było 539 członków, w 1952—927, w 1953—1039 członków i najwyższa w historii Towarzystwa liczba członków w 1955 r.—1440. Od tego roku zaczął się ciągle, choć nieznaczny spadek liczebności: w 1956 r.—1280 członków, w 1959 r.—1121 członków, w 1961 r.—905 członków, w 1964 r.—812 członków i od tego czasu liczba członków utrzymuje się mniej więcej na tym poziomie. Główną przyczyną spadku liczebności członków było podniesienie wysokości składek.

Stopniowo w obrębie Polskiego Towarzystwa Botanicznego zaczęły się tworzyć Sekcje.

W 1950 roku na Walnym Zjeździe we Wrocławiu w myśl propozycji Ministerstwa Szkół Wyższych i Nauki oraz za zgodą obu Towarzystw—Polskie Towarzystwo Dendrologiczne połączyło się z Polskim Towarzystwem Botanicznym,

a prof. Kobendza został upoważniony przez Walne Zgromadzenie do zorganizowania Sekcji Dendrologicznej. W 1951 roku Sekcja Dendrologiczna działała już na terenie Oddziału Warszawskiego, w 1952 roku we wszystkich Oddziałach. W ten sposób w obrębie Towarzystwa utworzyła się Sekcja Dendrologiczna, której regulamin został zatwierdzony w 1952 r. W 1951 roku powstała Sekcja Ekologii i Socjologii Roślin z siedzibą w Krakowie. W 1953 roku zaczęła się organizować a w 1954 roku została zatwierdzona Sekcja Fizjologii Roślin; w 1955 r. powstała Sekcja Paleobotaniczna; w 1956 r. — Sekcja Mikologiczna.

Zadania i sposób pracy Sekcji zapobiegły rozbięciu Towarzystwa, które, mimo tak znamiennego dla naszych czasów rozwoju wąskich specjalności w każdej nauce, w dalszym ciągu łączy wszystkich botaników, reprezentujących różne dyscypliny.

Zarówno Oddziały, jak i Sekcje w okresie sprawozdawczym prowadziły działalność naukową i popularyzacyjną. Organizowały zebrania naukowe, na których referowane były przede wszystkim oryginalne prace członków Oddziałów. Tematy referatów były różnorodne, przeważała jednak tematyka florystyczna i fizjologiczna. Bardzo często tematyka referatów związana była ściśle z zagadnieniami rolnictwa, leśnictwa, ogrodnictwa, łąkarstwa i zielarstwa. Wiele prac członków Towarzystwa związanych z praktycznym rolnictwem, czy inną dziedziną gospodarki narodowej miało duże znaczenie dla rozwoju gospodarczego naszego kraju. Często w zebraniach Oddziałów brały udział osoby nie należące do Towarzystwa, jak studenci i członkowie innych towarzystw naukowych. Niektóre Oddziały organizowały zebrania razem z innymi towarzystwami naukowymi, jak np. z Polskim Towarzystwem Geograficznym, z Polskim Towarzystwem Przyrodników im. Kopernika. Miało to miejsce przede wszystkim w Oddziałach Poznańskim, Lubelskim, Toruńskim, Białostockim, Łódzkim. W 1950 r. zapoczątkowano wymianę prelegentów między Oddziałami. W niektórych Oddziałach wprowadzono zwyczaj organizowania zebrań w różnych zakładach naukowych danego ośrodka. Umożliwiło to zapoznanie się z działalnością zakładów, urzędzeniami, tematyką prac naukowych i ludźmi.

Z inicjatywy prof. Czubińskiego od 1964 r. Oddziały podjęły akcję opieki nad wybranymi rezerwatami i prowadzenia w nich prac badawczych. Akcja ta trwa w większości Oddziałów, a jej wyniki są podane w sprawozdaniu Sekretarza Generalnego za 1968 r.

Oddziały i Sekcje organizowały również wycieczki naukowe. Sekcje, poza działalnością referatową, organizowały konferencje problemowe, sympozja, kongresy.

Ogółem Oddziały i Sekcje organizowały rocznie łącznie około 200 zebrań naukowych, na których wygłaszano tyleż, a często więcej referatów. W sumie w ciągu 25 lat na około 3200 zebraniach naukowych wygłoszono około 3265 referatów. W tym okresie zebrań Sekcji było około 500, referatów naukowych około 520.

Oddziały i Sekcje brały również czynny udział w popularyzacji, szerząc wiedzę botaniczną wśród młodzieży akademickiej, licealnej, rolników, ogrodników, zielarzy, przewodników PTTK itp., co ma bardzo duże znaczenie społeczne a często

i gospodarcze. (Szczegółowe sprawozdanie z działalności popularyzacyjnej za okres 25-lecia PRL jest przedstawione w osobnym referacie doc. dr Ludmiły Karpowiczowej).

DZIAŁALNOŚĆ ZARZĄDU GŁÓWNEGO I WALNE ZJAZDY

W 1945 r. Zarząd Główny rozpoczął swoją pracę w bardzo trudnych warunkach w kraju zniszczonym wojną i okupacją, mając przed sobą moc problemów wymagających szybkiego załatwienia. Toteż pierwsze po wojnie Walne Zgromadzenia były pracowite, trzeba było opracować wiele wniosków i podjąć wiele decyzji. Wobec katastrofalnego stanu ogrodów botanicznych uchwalono wystąpić do Ministerstwa Oświaty, Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Rolnictwa w sprawie pomocy finansowej dla utrzymania i doprowadzenia do porządku istniejących ogrodów botanicznych i zakładania nowych.

Uchwalono wystąpić do Ministra Oświaty, aby przedstawił ministerstwu resortów gospodarczych sprawę racjonalnego zbierania surowców zielarskich; o przyznanie dewiz na opłacenie składek członków PTB należących do zagranicznych towarzystw naukowych; o restytucję Katedry Systematyki i Geografii Roślin w Poznaniu, która w 1933 r. została skreślona przez ówczesnego ministra oświaty; o wydanie klucza „Rośliny Polskie“; o kontynuowanie wydania następnych tomów „Flory Polskiej“ itd.

W 1947 r. Walne Zgromadzenie wybrało specjalną komisję do opracowania mianownictwa botanicznego w dziedzinie geobotaniki w osobach: prof. Hryniewiecki, prof. Kobendza, prof. Pawłowski, prof. Szafer, prof. Wodziczko.

W 1948 r. na prośbę Polskiego Towarzystwa Geobotanicznego Komisja w składzie: prof. Hryniewiecki, prof. Kobendza, doc. Gajewski opiniowała słownictwo fitosocjologiczne; w 1949 r. powołano Komisję do unormowania słownictwa fitopatologicznego, w skład której weszli: prof. Kochman, prof. Garbowski, prof. Zabłocki, prof. Zaleski.

W 1949 r. wystosowano do Ministra Oświaty, Ministra Leśnictwa i Ministra Rolnictwa pismo uzasadniające, że w związku ze zmianą systemu gospodarczego w lasach na bezzrębowy, konieczne jest kształcenie studentów Wydziału Leśnego w fitosocjologii, ze szczególnym uwzględnieniem fitosocjologii leśnej. Postulowano również, aby fitosocjologia była wprowadzona jako przedmiot obowiązkowy na Wydziałach Matematyczno-Przyrodniczych Uniwersytetów. Omawiano konieczność szybkiego opracowania terytorium Polski pod względem fitosocjologicznym, zanim roślinność zostanie zniszczona i zmieniona przez gospodarke człowieka.

W 1951 r. Polskie Towarzystwo Botaniczne wzięło czynny udział w I Kongresie Nauki Polskiej, na który prof. Kulczyński i prof. Korczewski z ramienia Zarządu Głównego PTB opracowali i przedstawili wnioski Zjazdu Wrocławskiego PTB.

W tymże roku z inicjatywy prof. Kobendzy Zarząd Główny wystąpił do Mi-

nistra Leśnictwa z memoriałem w sprawie utworzenia Stołecznego Parku Narodowego na terenie Puszczy Kampinoskiej. Wskutek poszerzenia granic Warszawy, Puszcza Kampinowska znalazła się w bezpośrednim sąsiedztwie miasta i zabezpieczenie tego obiektu leśnego stało się bardzo ważnym zagadnieniem. Z inicjatywy prof. Kobendzy i prof. Hryniewieckiego Towarzystwo popierało ideę założenia nowego Ogrodu Botanicznego w Warszawie.

Polskie Towarzystwo Botaniczne od początku swego istnienia zajmowało się popularyzacją botaniki wśród społeczeństwa. W 1953 r. z inicjatywy Polskiej Akademii Nauk i przy jej poparciu finansowym ujęto tę akcję w formę organizacyjną. W ten sposób przy Zarządzie Głównym powstała Komisja Popularyzacji Wiedzy Botanicznej, której przewodnictwem objęła p. doc. dr Karpowiczowa i do dziś ją prowadzi.

W minionym okresie wiele czasu poświęcił Zarząd Główny wydawnictwom. W pierwszych latach powojennych dążność do regularnego wydawania co trzy miesiące „Acta Societatis Botanicorum Poloniae” napotykała na trudności techniczne i brak papieru, mimo że były na to fundusze z Ministerstwa Oświaty i gotowe prace. W związku z tym powstała konieczność ograniczenia objętości prac drukowanych. Od 1946 r. w związku z tym, że Ministerstwo Oświaty całkowicie pokrywało koszty druku „Acta Societatis”, wszyscy członkowie (a więc i nadzwyczajni) otrzymywali to wydawnictwo bezpłatnie.

W ciągu następnych lat powstały nowe wydawnictwa. W 1951 r. wznowiono wydawanie „Rocznika Dendrologicznego” (który przed wojną był wydawnictwem Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego), wydając jego VII tom.

W 1953 r. zaczęły wychodzić dwa nowe wydawnictwa seryjne „Monographiae Botanicae” i „Acta Agrobotanica”; w 1956 r. czasopismo referatowe „Wiadomości Botaniczne” (otrzymują to wydawnictwo wszyscy członkowie) i wreszcie w 1966 r. „Acta Mycologica”. W latach 1954—1956 wyszło też 6 zeszytów „Fragmenta Floristica et Geobotanica”, których dalsze wydawanie przejął w 1956 r. Instytut Botaniczny PAN w Krakowie.

Przez pewien okres były trudności z utrzymaniem ciągłości wydawnictw. Trudności te zostały pokonane dzięki zwiększonej dotacji PAN. Obecnie wszystkie czasopisma Towarzystwa wychodzą regularnie. (Szczegółowe sprawozdanie z działalności wydawniczej PTB w okresie 25-lecia PRL przedstawione jest w referacie mgr Anny Gajewskiej).

Sprawy finansowe również często nastęrczały wiele trudności. W 1962 r. według wskazówek PAN sprawy finansowo-księgowe całego Towarzystwa zostały scentralizowane dla ułatwienia kontroli gospodarki finansowej Oddziałów.

W 1955 r. uchwalono nowy Statut Towarzystwa, który wprowadził istotne zmiany w celach i zadaniach Towarzystwa, prawach i obowiązkach członków, w uproszczeniu wyborów do władz centralnych, a więc w ważnych punktach Statutu, ułatwiających wykonanie Towarzystwu tych zadań, które są związane z nowymi warunkami

pracy i organizacji nauki w Polsce Ludowej. Umożliwiono zostanie członkiem zwyczajnym PTB nie tylko pracującym ściśle naukowo, ale i wybitnym popularyzatorom botaniki.

W 1957 r. Towarzystwo przystąpiło do Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i jej Zasobów w Brukseli.

W 1958 r. opracowano i uchwalono regulamin przyjmowania członków honorowych krajowych i zagranicznych.

Poza tym podejmowano wiele innych uchwał związanych z aktualnymi problemami życia botaniki w Polsce oraz wynikających z działalności bieżącej Towarzystwa.

Zarząd Główny organizował Walne Zjazdy naukowe połączone z Walnym Zgromadzeniem. W czasie Zjazdów wygłoszono szereg referatów na plenarnych posiedzeniach naukowych, a później, w miarę jak powstawały Sekcje, na obradach sekcyjnych. Początkowo tematyka naukowa związana była z regionem ośrodka, w którym odbywał się Zjazd.

W 1950 r., na wniosek prof. Kulczyńskiego, wprowadzono problemową tematykę poświęconą ściśle określonej zagadnieniu i tak np. na Zjeździe w Poznaniu w 1951 r. omawiano zagadnienie rośliny i środowiska; w 1953 r. w Białymstoku głównym zagadnieniem była woda, referaty tam wygłoszone miały duże znaczenie naukowe i ekonomiczne dla rolnictwa i gospodarki wodnej; w 1957 r. w Bydgoszczy problemy morfologiczne i fizjologiczne wzrostu i rozwoju roślin; w 1959 r. w Olsztynie — ewolucja roślin; w 1960 r. w Toruniu — stan badań botanicznych w Polsce; w 1961 r. w Łodzi — rola biologiczna kwasów nukleinowych itp.

Walne Zgromadzenie w 1961 r. w Łodzi, na wniosek Zarządu Głównego, podyktowany względami oszczędnościowymi, powzięło uchwałę, aby Walne Zjazdy wszystkich członków od 1962 r. odbywały się co drugi rok, natomiast w latach przedzielających je postanowiono zwoływać tylko Walne Zgromadzenia delegatów Oddziałów PTB, niezbędne ze względów statutowych i finansowych. Te Walne Zgromadzenia łączone są zazwyczaj z naukowymi sesjami poszczególnych Sekcji PTB.

W okresie 25-lecia PRL odbyło się 21 Walnych Zjazdów wszystkich członków Towarzystwa, kolejno w różnych Oddziałach, tak że:

- w Oddziale Białostockim odbył się 1 Zjazd w 1953 r.
- w Oddziale Bydgoskim 1 Zjazd w 1957 r.
- w Oddziale Gdańskim 2 Zjazdy: w 1955 r. i w 1969 r.
- w Oddziale Krakowskim 2 Zjazdy: w 1947 r. i w 1956 r.
- w Oddziale Lubelskim 3 Zjazdy: w 1946 r., w 1954 r. i w 1964 r.
- w Oddziale Łódzkim 2 Zjazdy: w 1949 r. i w 1961 r.
- w Oddziale Olsztyńskim 1 Zjazd w 1959 r.
- w Oddziale Poznańskim 2 Zjazdy: w 1951 r. i w 1967 r.
- w Oddziale Szczecińskim 1 Zjazd w 1958 r.

w Oddziale Toruńskim 2 Zjazdy: w 1948 r. i w 1960 r.
 w Oddziale Warszawskim 2 Zjazdy: w 1945 r. i w 1952 r.
 w Oddziale Wrocławskim 2 Zjazdy: w 1950 r. i w 1963 r.

Poza tym odbyły się 4 Walne Zgromadzenia bez zjazdu wszystkich członków: w 1962 r. w Warszawie, połączone ze Zjazdem Sekcji Dendrologicznej; w 1965 r. w Zielonej Górze również razem ze Zjazdem Sekcji Dendrologicznej; w 1966 r. w Warszawie; w 1968 roku w Toruniu, połączone ze Zjazdem Sekcji Fizjologii Roślin.

Ogółem na Walnych Zjazdach w okresie 25-lecia wygłoszono 124 referaty na plenarnych obradach naukowych i 631 referatów na obradach Sekcji.

WSPÓLPRACA Z ZAGRANICĄ

Kontakty z zagranicą zaczęły się wkrótce po wyzwoleniu Polski. W 1946 r. Brytyjskie Towarzystwo Bryologiczne nawiązało kontakt z polskimi bryologami proponując wymianę okazów. W tymże roku Polskie Towarzystwo Botaniczne sporządziło listę towarzystw i instytucji naukowych zagranicznych, z którymi było w kontakcie w okresie przedwojennym i wysłało im pierwszy wydrukowany po wojnie tom „Acta Societatis Botanicorum Poloniae“ (XVII w ogólnej numeracji). Już w pierwszych latach po wojnie polscy botanicy brali udział w różnych konferencjach naukowych za granicą. I tak prof. Szafer i prof. Bassalik w 1946 r. brali udział w uroczystościach jubileuszowych 200-lecia istnienia towarzystw naukowych w Szwajcarii; prof. Skupieński brał udział w konferencji naukowej w Paryżu; prof. Jakub Mowszowicz, ówczesny doktor, pogłębiał swe wiadomości na Stacji Geobotanicznej w Montpellier. W 1947 r. prof. Hryniewiecki brał udział w Międzynarodowej Unii Biologów w Kopenhadze; prof. Szafer w Międzynarodowym Zjeździe Ochrony Przyrody w Szwajcarii; prof. Kochman uczestniczył w Zjeździe Towarzystwa Mikologicznego w Londynie; prof. Korczewski wyjeżdżał w celach naukowych do Szwecji.

Napływały coraz liczniejsze listy z zagranicy z prośbą o przysyłanie „Acta Societatis Botanicorum Poloniae“ na wymianę. Współpraca z zagranicą rozwijała się pomyślnie. Coraz więcej naszych botaników wyjeżdżało za granicę, przyjeżdżali też botanicy zagraniczni do Polski na nasze Walne Zjazdy, brali udział w zebraniach Oddziałów, gdzie wygłaszali referaty. Sekcja Dendrologiczna i Sekcja Fizjologii Roślin rozwijały stale współpracę z bratnimi sekcjami Czechosłowackiego Towarzystwa Botanicznego.

W okresie 25-lecia Towarzystwo nasze powołało 18 członków honorowych zagranicznych.

Wyrazem współpracy z zagranicą jest też wymiana naszych wydawnictw, jaką prowadzi nasza biblioteka z wielu instytucjami zagranicznymi europejskimi i pozaeuropejskimi. Wymiana rozwijała się wraz z powstawaniem nowych wydawnictw.

BIBLIOTEKA

Do 1948 r. zdekompletowana biblioteka Polskiego Towarzystwa Botanicznego spoczywała w magazynach Biblioteki Głównej Uniwersytetu Warszawskiego. Czasopisma, które nadchodziły z kraju i zagranicy gromadzili u siebie prezes, wiceprezes, sekretarz, bibliotekarz. W 1948 r. księgozbiór Towarzystwa został przeniesiony do szaf, mieszczących się przy Zakładzie Fizjologii i Mikrobiologii UW, uporządkowany i skatalogowany. Księgozbiór składał się wówczas z około 5 000 tomów.

W 1952 r. prof. Hryniewiecki, jako dyrektor Ogrodu Botanicznego, zaofiarował Towarzystwu dwupokojowy lokal na bibliotekę w Ogrodzie Botanicznym. Od tego czasu dzięki znacznej, stałej dotacji Polskiej Akademii Nauk na zakup książek i na wydawnictwa, dzięki wymianie krajowej i zagranicznej oraz darom, księgozbiór biblioteki zwiększa się stale.

Obecnie biblioteka liczy 11 522 tomy wydawnictw zwartych i 10 416 tomów wydawnictw periodycznych, nie wliczając w to księgozbioru Sekcji Dendrologicznej (1199 pozycji), depozytu byłego Towarzystwa Ogrodniczego (323 pozycje), dubletów (200 pozycji) i czasopism szczątkowych (po 2—3 tomy każdy — 104 pozycje). Czasopism kompletowanych na bieżąco jest 325 tytułów. Biblioteka prowadzi wymianę z 21 instytucjami krajowymi i 369 zagranicznymi.

Posiadając zbiór czasopism botanicznych wydawanych przez towarzystwa naukowe różnych krajów oraz zbiór monografii, których brak w innych bibliotekach, biblioteka nasza obok biblioteki Instytutu Botanicznego PAN ma bardzo istotne znaczenie dla rozwoju botaniki.

CZŁONKOWIE HONOROWI KRAJOWI I ZAGRANICZNI

W 1945 r. Polskie Towarzystwo Botaniczne nie posiadało ani jednego członka honorowego. W 1947 r. powołano dwóch profesorów zasłużonych dla botaniki i dla Polskiego Towarzystwa Botanicznego: prof. dra Hryniewieckiego i prof. dra Dezyderego Szymkiewicza; w 1949 r. prof. dra Władysława Szafera; w 1951 r. prof. dra Kazimierza Bassalika i prof. dra Bronisława Niewskiego; w 1961 r. prof. dr Helenę Krzemienieuską, prof. dra Konstantego Steckiego i prof. dra Piotra Wiśniewskiego; w 1967 r. prof. dr Hannę Czeczottową, prof. dra Franciszka Górskiego, prof. dra Stefana Krupko i prof. dra Jana Zabłockiego; w 1969 r. prof. dr Marię Skalińską i prof. dra Stanisława Kulczyńskiego. O zasługach ich dla botaniki w tym referacie wspomnieć chyba nie potrzeba, gdyż znane są ogółowi botaników polskich.

Jak już było wspomniane z 24 członków korespondentów zagranicznych przeżyło wojnę tylko 13.

W 1947 r. powołani zostali na członków korespondentów zagranicznych znani i zasłużeni botanicy, mający życzliwy i serdeczny stosunek do Polski i interesujący się rozwojem nauk botanicznych w naszym kraju, a mianowicie:

prof. dr Ernst Gäuman z Zurichu
 prof. dr Frey Vyssling z Zurichu
 prof. dr Stefan Jacovljevic z Beogardu
 prof. dr Heim Roger z Paryża
 prof. dr H. G. Lundegardh z Uppsali
 prof. dr Melin J. B. E. z Uppsali
 prof. dr Mangenot G. z Paryża
 prof. dr Martens P. z Louvain
 prof. dr Nannfeldt J. A. z Uppsali
 prof. dr Prianisznikow Dymitryj Nikołajewicz z Moskwy
 prof. dr Skotsberg z Göteborgu
 prof. dr Szyszkin Borys Konstantinowicz z Leningradu.

W 1960 r. prof. dr John Walton, profesor botaniki Uniwersytetu w Glasgow
 prof. dr Sylwester Prät, profesor fizjologii roślin Uniwersytetu Karola
 w Pradze
 prof. dr Nilson Fries, profesor fizjologii roślin Uniwersytetu w Uppsali
 prof. dr Armian Leonowicz Tachtadżian, profesor Uniwersytetu w Leningradzie.

W 1966 r. prof. dr Włodzimierz Rypàček z Czechosłowacji.

W 1959 r. opracowano i uchwalono regulamin przyjmowania członków zagranicznych. W 1962 r. uchwalono zagranicznych członków nazywać członkami honorowymi zagranicznymi.

CZŁONKOWIE ZARZĄDU GŁÓWNEGO

Czołową postacią w działalności Towarzystwa, szczególnie w Oddziale Krakowskim, od początku istnienia Towarzystwa aż do tej chwili jest prof. dr Władysław Szafer, wieloletni przewodniczący Oddziału Krakowskiego i Sekcji Paleobotanicznej.

W okresie minionego 25-lecia także następujące osoby pełniły różne funkcje w Zarządzie Głównym PTB. Przewodniczącym Towarzystwa w latach 1945—1952 był prof. dr Bolesław Hryniewiecki, w latach 1953—1955 prof. dr Kazimierz Bassalik. Od roku 1955 do dnia dzisiejszego prof. dr Henryk Teleżyński. Wiceprzewodniczącym do 1953 r. był prof. dr Kazimierz Bassalik, w roku 1953 prof. dr Tadeusz Gorczyński, w roku 1954 prof. dr Henryk Teleżyński, od roku 1955 do śmierci tzn. do 1967 r. prof. dr Zygmunt Czubiński. Od 1967 r. funkcję tę pełni prof. dr Franciszek Górski. Sekretarzem Generalnym w latach 1945—49 był prof. dr Roman Kobendza, w latach 1950—1953 prof. dr Piotr Strebeyko, w roku 1954 prof. dr Stanisław Wóycicki, a od 1955 r. do dnia dzisiejszego prof. dr Tadeusz Gorczyński. Skarbnikiem w latach 1945—1952 był prof. dr Tadeusz Gorczyński, w latach 1953—1954 prof. dr Tomanek, a od 1955 r. do dnia dzisiejszego prof. dr Alina Skirgiełło.

Redaktorami w latach 1945—1949 byli prof. dr Dezydery Szymkiewicz i prof. dr Kazimierz Bassalik, w 1950 r. na miejsce zmarłego prof. Szymkiewicza wszedł prof. Gajewski, który od 1952 r. do dziś jest Naczelnym Redaktorem naszych wydawnictw.

Bibliotekarzem w latach 1945—1946 był prof. dr Józef Kochman, w latach 1947—1949 prof. dr Piotr Strebeyko, w 1950 r. prof. dr Henryk Bukowiecki, w 1951—1956 prof. dr Witold Sławiński, od 1957 roku do dnia dzisiejszego prof. dr Mikofaj Kostyniuk.

Przewodniczącą Komisji Popularyzacji Wiedzy Botanicznej od początku jej istnienia tzn. od 1953 r. jest doc. dr Ludmiła Karpowiczowa. Członkami Zarządu Głównego nie pełniącymi określonych funkcji byli kolejno: prof. Korczewski, prof. Kaznowski, prof. Kobendza, prof. Majewski, doc. Karpowiczowa, prof. Kulczyński, prof. Górski, prof. Tomanek, prof. Pawłowski, prof. Gumiński, prof. Paszewski, doc. Rylska, prof. Mądalski, prof. Sulma, prof. Krupko.

Komisji Rewizyjnej przewodniczyli kolejno: prof. Marian Górski, prof. Franciszek Majewski, prof. Józef Szuleta, prof. Hanna Czczottowa. Członkami Komisji byli: prof. Antoni Wojtysiak, prof. Henryk Teleżyński, prof. Michał Korczewski, doc. Teresa Rylska, prof. Józef Kochman, prof. Irena Grochowska, prof. Józef Szuleta, doc. Jerzy Ważny, prof. Tomanek.

Wielu z członków Zarządu Głównego PTB, którzy bardzo ofiarnie pracowali dla Towarzystwa w najtrudniejszym okresie tuż po wojnie, nie doczekało dzisiejszej rocznicy. Należy tu wymienić prof. dra Dezyderego Szymkiewicza, prof. dra Romana Kobendzę, prof. dra Kazimierza Bassalika, prof. dra Michała Korczewskiego, prof. dra Franciszka Majewskiego, prof. dra Zygmunta Czubińskiego, który odszedł od nas niedawno bo w 1967 r.

Towarzystwo mogło się rozwijać, prowadzić działalność naukową, popularyzacyjną i społeczną dzięki temu, że władze Polski Ludowej okazywały zawsze i okazują zrozumienie i pomoc dla rozwoju nauk botanicznych. Pomoc ta wyraża się w ułatwianiu kontaktów zagranicznych, w organizowaniu Zjazdów i konferencji, a także w stałej znacznej dotacji finansowej na działalność wydawniczą, popularyzacyjną, zakup książek, prenumeratę czasopism i administrację. Patronat nad Towarzystwem w latach 1945—1950 sprawowało Ministerstwo Oświaty. Od 1951 r. opiekę nad Towarzystwem przejęła Polska Akademia Nauk.

Dzięki bezinteresownej, ofiarnej pracy Zarządu Głównego, Zarządów Oddziałów, Sekcji i członków, a także poparciu Władz Polski Ludowej Towarzystwo osiągnęło dzisiejszy poziom.

Dziś prace Towarzystwa wydają się iść ustabilizowanym trybem, w którym popieranie pracy naukowej, informacja o osiągnięciach naukowych, poprzez wzrost wydawnictw, powiększanie księgozbioru i popularyzowanie botaniki są najważniejszym celem.